

Brabantse bijen behoeven betere bescherming

(beknopte beschouwing betreffende beheer & beleid)

Wilde bijen in Noord-Brabant

- 283 wilde soorten (81% van NL)
- 89 soorten dalend (31%); 64 soorten verdwenen (23%)

Wat is er nodig?

- Uiteindelijk:
 - Fundamentele beleidsomslag in omgang leefomgeving
 - Rem op klimaatverandering
- Tot dat gerealiseerd is:
 - Meer kennis t.a.v. waar nog bijzondere waarden aanwezig zijn
 - Breder uitdragen van bestaande kennis effectieve maatregelen
 - Alvast starten met maatregelen

Veldkarteringen...

- Kleine gemeenten (Eersel, Oirschot, Best):
 - Kleinschalige karteringen op plekken met gerichte maatregelen
- Grote gemeenten (Breda, Tilburg, Eindhoven):
 - Steekproef van >15 proefvlakken in allerlei locaties gecombineerd met bestaande records voor breder beeld.
- Provincie:
 - Monitoring: volgen trends in droge heide, droog schraalland, kruidenrijk grasland, vochtig bos en bermen

Bij elkaar: ± 100 locaties (allemaal 1 jaar onderzocht)

Positieve conclusies

- Grote gemeenten allemaal >>100 soorten
- In alle gemeenten echt bijzondere (Rode Lijst)soorten -> dragen dus wezenlijk bij aan biodiversiteit Noord-Brabant
- Waardevolle soorten op allerlei plekken, ook buiten reservaten, soms zelfs in stedelijk gebied (maar niet intensief agrarisch)
- In allerlei terreinen is nog winst te behalen qua inrichting/beheer

Minder positieve conclusies

- Veel locaties met unieke soortensamenstelling -> veel soorten met weinig vindplaatsen
 - > relatief weinig robuuste situatie
 - > op veel plaatsen aandacht voor bijen nodig om diversiteit te behouden
- Dichtheden bijen veelal zeer laag
- Diverse soorten (waaronder 22 prioritaire) nog niet teruggevonden.

Enkele algemene uitgangspunten

- Er is niet één oplossing voor 283 soorten bijen.
- Er zijn kritische en minder kritische soorten.
 - Kritische -> biodiversiteitsbehoud
 - Minder kritische -> bestuiving
- Locaties kunnen er ideaal uitzien maar dat niet zijn of vice versa.
- Bijen vereisen naast bloemen ook schuilplekken, nestplekken, opwarmplekken -> compleet leefgebied!
- Beheer uitstellen in bloemrijke graslanden lijkt sympathiek maar is dat niet!

Véél kritische, zeldzame soorten -> verdwijning heeft grote impact op provinciale biodiversiteit

Bestuiving vereist bulk, veel exemplaren ofwel biomassaaliteit

Uitstel van beheer leidt tot minder afvoer van nutriënten en concurrentievoordeel van grassen over kruiden. De vegetatie verruigt langzaam maar zeker en daarmee daalt zowel de waarde voor bloemen als voor bijen. Fasering van beheer is een oplossing, maar dient zorgvuldig en aangepast aan de situatie vormgegeven te worden. Ook fasering kan namelijk leiden tot verruiging. Van belang blijft dat een groot deel van de vegetatie frequent genoeg gemaaid blijft worden om stabiliteit van de floristische kwaliteit te garanderen. Veelal betekent dat dat niet veel meer dan 15% kan blijven overstaan. Faseringen waarbij in 2 gangen vrij kort na elkaar wordt gemaaid voegen faunistisch meestal weinig toe aangezien de vegetatie tussen de gangen in te weinig tijd krijgt om zich te herstellen en de fauna na de 2^e gang dus alsnog met hetzelfde probleem zit als bij niet gefaseerd maaien.

No regret-maatregelen...

Er zijn maatregelen die je zonder gevaar toe kunt passen: no regret-maatregelen.

- Wees zuinig op reeds aanwezige waarden (kale bodem, zonnige steilranden, zonnig staand dood hout, zonnig, oud braamstruweel, overjarig riet)
- Wees zuinig op (half)natuurlijke vegetaties met planten als wilg, sporkehout, braam, heide, brem, rolklaver, distels, knoopkruid, zandblauwtje, klokjes, gele composieten, schermbloemen en/of tormentil.
- Voer maaisel zorgvuldig af
- Vorm gazons om naar hooiland
- Stimuleer zuid-gerichte structuurrijke bosranden
- Limiteer honingbijdichtheden binnen NNB
- Beperk bestrijdingsmiddelengebruik

Merk op dat ook algemene planten van groot belang kunnen zijn; veel zeldzame bijensoorten foerageren op algemene plantensoorten.

Concurrentie treedt op. Het belang/effect varieert in ruimte en tijd, maar in natuurterreinen: 'better safe than sorry'.

Regret-maatregelen

Er zijn ook maatregelen die leuk klinken, maar bijna altijd fout uitpakken: regret-maatregelen.

- Zaadmengels inzaaien met uitheemse soorten of stuifmeelarme cultivars
- Akkerrandmengels inzaaien onder een maairegime
- Te dicht en vlakdekkend inzaaien (nestplekken!)
- Inzaaien op ongeschikte plekken (schaduw, reeds waardevol...)

Daar tussenin ligt een heel scala aan ingrepen die heel zinvol kunnen zijn, maar per situatie vormgegeven moeten worden aangezien ze zowel goed als slecht uit kunnen pakken.

Met situatie-specifieke maatregelen is uiteraard het meeste te bereiken.

Tot slot: enkele leuke vondsten uit 2018

- Vierbandgroefbij (Tilburg); nieuw voor Noord-Brabant
- Zadelgroefbij (Breda); zeer sterk achteruitgegaan
- Gestippelde maskerbij (Breda & Best): uiterst zeldzaam
- Kleine lookmaskerbij (Breda): uiterst zeldzaam
- Slangenkruidbij (Breda): zeer zeldzaam buiten Limburg
- Luzernebehangersbij (Best): nieuw voor Noord-Brabant

